

Özen Altinkaynak, Ş. ve Akman, B. (2019). Okul Öncesi Dönemdeki Çocukların Okula Uyum Becerilerine Anne Baba Tutumlarının Etkisi. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 30(1), 19-36.

Araştırma

Makale Geliş Tarihi: 19.06.2018
Makale Kabul Tarihi: 12.12.2018

OKUL ÖNCESİ DÖNEMDEKİ ÇOCUKLARIN OKULA UYUM BECERİLERİNE ANNE BABA TUTUMLARININ ETKİSİ

The Effect of Parental Attitudes to School Readiness Skills in Preschool Children

Şenay ÖZEN ALTINKAYNAK*

Berrin AKMAN**

* Dr. Öğretim Üyesi, Kafkas Üniversitesi Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Eğitimi Ana Bilim Dalı, ORCID ID: 0000-0002-6614-4168

** Prof. Dr. Hacettepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Eğitimi Ana Bilim Dalı, ORCID ID: 0000-0001-5668-4382

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, anne baba tutumlarının okul öncesi dönemdeki çocukların okula uyum becerileri üzerindeki yordayıcı etkisini ortaya çıkarmaktır. Araştırma ilişkisel tarama modelinde yürütülmüştür. Araştırmanın örneklem grubunu kolay ulaşılabilir durum örnekleme ile seçilen ve bağımsız anaokulları ile ilkokullara bağlı anasınıflarına devam eden 150 çocuk ile bu çocukların anne babaları ve öğretmenleri oluşturmaktadır. Anne babalara ilişkin verileri elde etmek için "Ebeveyn Tutum Ölçeği" kullanılırken çocuklara ilişkin veriler "Okula Uyum Algısı Belirleme Anketi" ile toplanmıştır. Verilerin analizinde, anne baba tutumları ile çocukların okula uyumları arasındaki ilişkiyi belirlemek için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyonu, bu tutumların çocukların okula uyum becerilerini yordama düzeylerini belirlemek için Basit Doğrusal Regresyon Analiz Tekniği'nden faydalanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, anne ve babaların koruyucu ve baskıcı-otoriter tutumları arttıkça çocukların okula uyum becerilerinin azaldığı, ancak izin verici ve demokratik tutumları arttıkça çocukların bu becerilerin arttığı belirlenmiştir. Bu tutumlarının çocukların okula uyum becerilerine farklı düzeylerde yordayıcı etkisinin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Sözcükler: Anne-baba, tutum, okula uyum, okul öncesi dönem

ABSTRACT

The purpose of this research is to reveal the predictive effect of parental attitudes on the children's ability to adapt to school. The research was conducted in a relational screening model. The sample group of the study consisted of 150 children, their parents and teachers who were selected with easy-to-reach case sampling. The "Parental Attitude Scale" was used to

obtain parental data, while the data for the children were collected with the "Survey on Perception of Adaptation to School Questionnaire". Pearson Moments Multiplication Correlation and Simple Linear Regression Analysis Technique were used in the analysis of the data. As a result of the research, it is determined that as the protective and repressive-authoritarian attitudes of the parents increase, the adaptation skills of the children decrease, but as the permissive and democratic attitudes increase, the adaptation skills of the children increase. It is also concluded that parental attitudes have a predictive effect on children's adaptation skills at different levels.

Keywords: Parents, adaptation to school, preschool education period

GİRİŞ

Uyum, çocukların sahip olduğu nitelikler ile kendi benlikleri ve yaşadıkları çevre arasında düzenli, dengeli bir ilişki kurabilmesi ve bu ilişkiyi sürdürebilmesidir (Doğan, Kelleci, Sabancıoğulları ve Aydın, 2008). Okula uyum ise, okul kültürünün gerektirdiği çok yönlü nitelikler ile çocukların sahip oldukları nitelikler arasında bulunan uyumun derecesi olarak ifade edilebilir (Spencer, 1999).

Çocukların hayatındaki en büyük değişikliklerden biri anne kucağından ayrılıp anaokuluna başlamaktır. Anaokuluna başlayan çocuk bir grubun üyesi olduğu gibi öğretmen ve okul kavramlarıyla da tanışma fırsatı bulur. Bu süreçte çocuklar ilk önce farklı bir ortamda bulunmanın heyecanını yaşarlar. Her çocuk girdiği bulunduğu ortamlarda kendini güvende hissetmek ister. Anaokuluna ilk başladıklarında çocuklar ağlama, okula gitmek istememe gibi kendini güvende hissetmediklerine ilişkin davranışlar gösterirler. Bu nedenle anaokuluna başlama hem çocuk hem de ebeveynler için uyum sürecini temsil eder (Balkaya ve Tuğrul, 1998; Oktay ve Polat-Unutkan, 2005).

Çocuklar okula uyum sürecinde akranları ile sağlıklı ilişkiler kurarak sosyal becerilerini geliştirmekte ve sosyal yeterlik düzeylerinin arttırmaktadırlar. Okul öncesinde okula uyum süreci sayesinde olumlu davranışlar kazanırlar, sorumluluk alma gibi sosyal becerileri edinirler ve akademik başarılarını geliştirirler. Bu bağlamda çocuğun sosyal becerilerini geliştirebilmesi, okula uyum sağladığının göstergelerindedir (Sylvester, 2007).

Okula uyum problemleri en çok okul öncesi eğitim kurumlarında yaşanmaktadır. Çünkü çocuklar doğdukları andan itibaren belki ilk defa aileden ayrılma ve farklı bir ortama dahil olma deneyimini bu dönemde yaşarlar. Okul öncesi eğitim kurumlarında okula uyum süreci sayesinde çocuklar kendileri ile dahil oldukları çevre arasında denge

kurmaya çabalarlar. Ancak uyum problemi yaşayan çocuklar bu dengeyi sağlama ve etkili ilişkiler kurup sürdürmede güçlükler yaşayabilmektedir (Doğan vd. 2008; Hyson, 2008; Snow, 2007). Okul öncesi eğitim kurumlarında yaşanan uyum problemleri yaşamın ilerleyen yıllarındaki okullara uyum süreçlerini de olumsuz etkilemektedir. Okula uyum sorunu yaşayan çocukların ilerleyen yaşlarda birtakım psikolojik sorunlar da yaşayabilecekleri belirlenmiştir (Walker, 2009).

Okula uyum sürecinin yaşamın tüm dönemleri üzerindeki etkisinin anlaşılması ile birlikte ülkemizde de okula uyum sürecini iyileştirmeye yönelik gerekli düzenlemeler yapılmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı, 2006-2007 eğitim öğretim yılı itibari ile çocuklara okulu sevdirmek, onların okul kaygılarını gidermek, ortamı, öğretmenlerini ve arkadaşlarını tanımalarını sağlamak amacı ile Okula Uyum Programı uygulamaktadır (MEB Temel Eğitim Müdürlüğü, 2013). 2016 yılında MEB ve UNICEF işbirliğinde Okul Öncesi Eğitimi Okula Uyum Programı hazırlanmıştır Programın yapısı ve temelleri, yönetici kılavuzu, öğretmen kılavuzu, öğretmen etkinlik kitabı, değerlendirme kılavuzu ve kazanımlara yönelik bilgilerin yer aldığı bu programda ayrıca “Aile El Kitabı” ve “Aile Etkinlik Kitabı” olmak üzere ailelere yönelik önemli iki kitap yer almaktadır (MEB, 2016). Milli Eğitim Bakanlığı Temel Eğitim Genel Müdürlüğü tarafından hazırlanmış Okul Öncesi Eğitim Programı İle Bütünleştirilmiş Aile Destek Eğitim Rehberinde de (OBADER) okula uyum sürecinde ailelere yönelik eğitimler yapılması beklenmektedir (MEB Temel Eğitim Müdürlüğü, 2013). Çocukların okula uyum süreci ile ilgili iyileştirmeler yapılırken anne ve babalara yönelik çalışmaların yapılması onların süreçteki önemine dikkat çekmektedir.

Okul öncesi dönemdeki çocukların okula uyum sürecini etkileyen en önemli etkenlerden biri kuşkusuz ki anne ve babalarıdır (Çeliktürk, 2011; Yalçın, 2016). Çocuklar dünyaya geldiği andan itibaren ailesi ile kurduğu bağlar sayesinde pek çok yaşamsal ihtiyacını gidermekte aynı zamanda içinde yaşadığı dünyaya ayak uydurmasını sağlayacak pek çok bilgi, beceri ve tutum edinmektedir. İnal'a göre (2010), aileler, yalnızca çocukların akademik, biyolojik, sosyal ve duygusal açıdan gerekli deneyimleri kazanmasında rol almazlar. Aynı zamanda çocuklarına ve okula yönelik beklentileri, sergiledikleri tutumlar, kişilik yapıları ve iletişimleri ile çocukların okula uyum sürecinin zorlaştırmakta ya da kolaylaştırmaktadır

Anne ve baların çocuklarına ve okul algısına ilişkin sahip olduğu pek çok özelliği okula uyum süreci ile ilişkilendirilebilir. Okul öncesi dönemdeki uyum sürecini etkileme gücüne sahip özelliklerden birisi de kuşkusuz ki anne baba tutumlarıdır. Bornstein ve

Zlotnik'e göre (2009), ebeveyn tutumu, anne ve babaların çocuklarına yönelik davranış biçimlerinin ve yaklaşımlarının niteliklerini ifade eder.

İlgili alan yazında farklı anne baba tutumlarına ve bu tutumlara sahip bireylerin davranış biçimlerine rastlanmaktadır. Bu tutumlardan biri çocuğun gelişimini olumsuz etkileyen baskıcı- otoriter tutumdur. Cole ve Cole'ye göre (2001) otoriter tutuma sahip anne ve babalar çocuklarının davranışlarını geleneksel kriterlere göre şekillendirirler, değerlendirirler ve kontrol ederler. Çocuklarına itaat etmeleri gerektiğini söylerler ve uyum sağlayabilmeleri için cezayı içeren tedbirler alırlar.

Otoriter tutumu benimseyen aileler çocuklardan kurallara sorgulamaksızın uyulmasını isterler. Çok katı davranırlar ve çocukları ile oynamazlar. Fiziksel cezayı çok sık kullanırlar. Bu tutuma sahip ebeveynlerde sürekli denetleme ve müdahalede bulunma eğilimi vardır. Çocuklar dışarıdan denetimle büyürler. İsteklerinin bir önemi olmayan çocuklar söylenenleri sorgusuz şekilde yerine getirmekle yükümlüdür. Çocuğa karşı ilgi az ancak beklentiler yüksektir. Çocukla ilgili kararları ebeveyn verir (Bornstein ve Zlotnik, 2009; Demir ve Şendil, 2008; Keown ve Woodward, 2006; Papalia ve diğ., 2003; Yavuzer, 2005).

Otoriter tutumla büyüyen çocuklar isyankar ya da boyun eğen yapılarda olabilirler. Bu çocukların saldırganlık, şiddete başvurma, düşük düzeyde empati, zayıf sosyal ilişkiler ve iletişim becerileri, kendini ifade etmede güçlük gibi olumsuz özellikler sergiledikleri görülmektedir (Güenalp, 2007; Kasap, 2015; Keown ve Woodward, 2006; Papalia ve diğ., 2003).

Çocukların gelişimi üzerinde olumsuz etkiler bırakan bir diğ er anne baba tutumu izin verici tutumdur. İzin verici tutumu benimseyen anne babalar çocuklarına çok düşükün oldukları için bu ebeveynlerin kontrol seviyeleri düşüktür. Çocuklarının isteklerine göre davranışlarını şekillendirirler. Kurallar ve sınırlar oldukça esnektir. Çocuğun yanlış davranması durumunda müdahalede bulunmazlar. Hoşgörü ile boş vermeyi birbirine karıştırır, çocukların olumlu ya da olumsuz davranışları ile ilgilenmezler. (Ağır ve diğ., 2005; Boyacı, 2012; Feldman, 2005). Bu tutum ile yetişen çocuklar, toplumsal kuralları benimsemekte oldukça zorlanırlar, şımarık ve bencil tavırlar sergilerler. Ağlama ya da küsme davranışını kullanarak isteklerinin yerine getirmesini sağlarlar (Marsiglia, Walczyk, Buboltz ve Griffith-Rose, 2006).

Olumsuz bir diğ er anne ve baba tutumu aşırı koruyucu tutumdur. Bu tutumu benimseyen anne ve babalar çocuklarından hiçbir talepte bulunmaz, her şeyi kendileri

hallederler. Bu nedenle anne ve babalar çocukların güçlü bir öğrenme ve bağımsız davranabilme kapasitesine sahip olduklarını onlara hissettiremezler (Humphreys, 2002). Bu tutuma sahip anne ve babalar zarar görmesinden çekindikleri için çocuklarına sorumluluk vermezler. Bu tutumda çocuk çok fazla denetim altında tutulur ve anne babaya minnet duyması beklenir. Çocukları bebekleştirme aşırı koruyucu tutumu gösteren anne babaların en belirgin özelliklerindedir (Çağdaş ve Seçer, 2004; Yavuzer, 2005).

Aşırı koruyucu ebeveyn tutumu çocukların sosyal gelişimine zarar verir, bencil bir kişilik yapısının oluşmasına zemin hazırlar. Problemler ile karşılaşmasına fırsat verilmediği için çocuklar, kendinden beklenen ve arzu ettiği kimlik arasında çatışma yaşayabilirler. Bu tutumla büyüyen çocuklar özgüvensiz, bağımlı ve sorumluluk alma açısından gelişmemiş davranışlar sergilerler. (Çağdaş ve Seçer, 2004; Kasap, 2015).

Demokratik tutum ebeveynlerin benimsedikleri çocuklar ve ebeveynlerine olumlu katkılar sağlayan sağlıklı aile tutumudur. Bu tutumu benimseyen anne ve babalar çocukların birtakım haklara sahip olduğunu bilirler. Çocuklara kurallar ve kararlar açıklanır onların bakış açısı da dikkate alınır (Cole ve Cole, 2001). Bu tutumda çocuklara koşulsuz sevgi ve saygı fırsatı sunulur. İhtiyaçları giderilen çocuklar aynı zamanda denetlenirler. Anne ve babalar tarafından tutarlı ve kararlı davranışlar sergilenir. Bu tutum sayesinde çocuklar, kendine güvenen, arkadaş canlısı, düşüncesini ifade eden, yaratıcı, empati kuran, iyi ilişkiler geliştirip sürdüren, işbirliği yapan, dışa dönük, aldığı kararların sonucuna katlanan, sağlıklı ve mutlu şekilde yetişirler (McGillicuddy, Rychtarik, Morsheimer ve Burke 2007; Şanlı, 2007; Şimşek, 2006; Yavuzer, 2015; Yalçın ve Türnüklü, 2011).

Anne babaların benimsedikleri bu farklı tutumlar ile çocukların gelişimleri arasındaki ilişkiyi ortaya koyan araştırmalar mevcuttur. Altay ve Güre'nin (2012) çocuklardaki sosyal ve olumlu sosyal davranışlar ile annelerin ebeveynlik tarzları arasındaki ilişkiyi incelediği araştırmanın sonuçlarına göre, ebeveynleri demokratik tutuma sahip çocukların olumlu sosyal davranışları, ebeveynleri izin verici tutuma sahip çocukların olumlu sosyal davranışlarından daha yüksektir. Tokol (1996), anne baba tutumları ile çocukların bilişsel, sosyal, psikomotor, dil ve özbakım becerileri; Kaya, Bozaslan ve Genç (2012) ebeveyn tutumları ile çocukların akademik becerileri, Aktaş Özkafacı (2012) annelerin çocuk yetiştirme tutumu ile çocukların sosyal beceri düzeyleri; Dursun (2010) anne baba tutumları ile çocuklardaki davranış problemleri ve aile değişkenleri arasındaki ilişkiye vurgu yapan araştırmalardır.

Çocukların anne ve babaları ile kurdukları ilişkilerin okula uyum sürecini etkilediğine vurgu yapan araştırmalar da mevcuttur. Bascoe, Davies, Sturge-Apple ve Cummings (2009) anne ve babaların çocuklarını yetiştirme yöntemleri ve iletişimlerinin doğrudan şekilde çocukların sosyal becerilerini, dolaylı şekilde de okul uyumlarını etkileyebildiğini belirtirler. Işık (2006), ailedeki örgütsel ve yapısal nitelik ile çocuklardaki sosyal-duygusal uyum düzeyi arasındaki bir ilişki olduğunu, ailenin sağlıklı işlevleri artıkça çocukların sosyal-duygusal uyum düzeylerinin azaldığını belirtir.

Okula uyum çocukların nitelikli bir okul öncesi eğitimden faydalanmaları için gerekli ön koşullardan biridir. Bu nedenle okula uyum sürecini etkileyen faktörlerin belirlenmesi önemli bir gereklilik olarak görülmektedir. İlgili alan yazın incelendiğinde okula uyum sürecini farklı boyutları ile ele alan çalışmalara rastlanmaktadır (Kaya 2014; Gülay ve Erten, 2011; Lahav, Apter ve Ratzon, 2013; Daniels, 2014; Mercan Uzun, 2015 ve Şentürk Berber, 2015). Okul öncesi dönemde çocukların okula uyumu ile ilişkili faktörlerden biri de kuşkusuz ki anne ve baba tutumlarıdır. İlgili alan yazın incelendiğinde, anne baba tutumlarını ya da okula uyumu farklı boyutlarıyla inceleyen araştırmalar olmasına rağmen ülkemizde anne ve baba tutumlarının çocukların okula uyumları üzerindeki etkisini inceleyen araştırmalar (Yalçın, 2016) oldukça sınırlıdır. Bu araştırmanın anne baba tutumları ile okula uyum ilişkisinin yordama özelliklerini değerlendirmesi açısından alan katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda araştırmanın amacı, anne baba tutumlarının okul öncesi dönemdeki çocukların okula uyum becerileri üzerindeki yordayıcı etkisini ortaya çıkarmaktır. Araştırmanın amacı doğrultusunda şu sorulara yanıt aranmıştır:

- Anne baba tutumları ile çocukların okula uyum becerileri arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
- Koruyucu anne baba tutumunun 60-72 aylık çocukların okula uyumu üzerinde yordayıcı etkisi var mıdır?
- İzin verici anne baba tutumunun 60-72 aylık çocukların okula uyumu üzerinde yordayıcı etkisi var mıdır?
- Baskıcı/ otoriter anne baba tutumunun 60-72 aylık çocukların okula uyumu üzerinde yordayıcı etkisi var mıdır?
- Demokratik anne baba tutumunun 60-72 aylık çocukların okula uyumu üzerinde yordayıcı etkisi var mıdır?

YÖNTEM

Anne baba tutumlarının çocukların okula uyum becerileri üzerindeki etkisinin incelendiği bu araştırma ilişkisel tarama modelinde yürütülmüştür. İlişkisel tarama modeli, iki ya da daha çok değişken arasındaki değişimlerin varlığını ve niteliğini betimlenmeyi amaçlar (Karasar, 2009).

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini Kars ili merkez ilçesindeki bağımsız anaokulları ile ilkokullara bağlı anasınıflarına devam eden 60-72 aylık çocuklar ve onların anne babaları ile öğretmenleri oluşturmaktadır. Örneklem grubuna ise kolay ulaşılabilir durum örnekleme ile seçilen ve bu okullara devam eden 150 çocuk ve anne babaları ile öğretmenleri alınmıştır. Kolay ulaşılabilir durum örnekleme yönteminde araştırmacının, tanınan ve erişilebilen bir durumu seçmesi yolu ile araştırmaya hız ve pratiklik kazandırılır (Yıldırım ve Şimşek, 2011). Araştırmanın çalışma grubunu 78 anne (%52) ve 72 baba (%48) olmak üzere toplam 150 farklı aileden ebeveynler oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan ebeveynlerin 56'sı (%37,3) bir, 49'u (%32,7) iki, 24'ü (%16) üç ve 21'i (%14) dört çocuk sahibidir. Araştırmaya katılan çocukların 77'si (%51,3) kız, 73'ü (%48,7) ise erkektir. Çocukların yaşları ise 60-72 ay arasında değişmektedir. Araştırmaya katılan öğretmenlerin 8'i (%80) kadın, 2'si (%20) ise erkektir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada anne babalara ilişkin verileri elde etmek için "Ebeveyn Tutum Ölçeği" , çocuklara ilişkin veriler için ise "Okula Uyum Algısı Belirleme Anketi" kullanılmıştır.

Ebeveyn Tutum Ölçeği: Ebeveynlerin 2-6 yaş arasında olan çocuklarını yetiştirirken gösterdikleri tutumları belirlenmeyi amaçlayan ölçek Karabulut Demir ve Şendil (2008) tarafından geliştirilmiştir. "Demokratik tutum", "otoriter tutum", "aşırı koruyucu tutum" ve "izin verici tutum" olmak üzere dört boyutu içeren ölçekte toplam. 46 madde bulunmaktadır. Ölçeğin güvenirlik analizlerinde, Cronbach alpha değeri "demokratik" boyut için .83, "otoriter" boyut için .76, "aşırı koruyucu" boyut için .75 ve "izin verici" boyut için .74 olarak belirlenmiştir. Ölçeğin maddeleri davranış biçimi şeklindedir. Ölçekte ifade edilen her davranışın karşısında "Her zaman"; "Çoğunlukla"; "Bazen"; "Nadiren" ve "Hiçbir zaman" şeklinde beşli likert seçeneği bulunmaktadır. Her ifade için bu seçeneklerden birisinin işaretlenmesi beklenmektedir. "Her zaman" 5, "Hiçbir zaman" 1 puan alacak şekilde maddeler puanlanır. Her boyuttaki toplam puanlar ayrı

ayrı hesaplanır ve boyutlara ilişkin ayrı toplam puanlar elde edilir. Bir boyuttan yüksek puan almak, o boyutun tutumunu benimsemek anlamına gelir.

Okula Uyum Algısı Belirleme Anketi: Gedik (2015) tarafından geliştirilen Okula Uyum Algısı Belirleme Anketi, çocukların okula uyum düzeylerine ilişkin öğretmenlerin tespitlerini içeren 22 maddeden oluşmaktadır. Ankette yer alan maddeler öğretmenler tarafından “Hiç Katılmıyorum”, “Çok Az Katılıyorum”, “Kısmen Katılıyorum”, “Çoğu Zaman Katılıyorum” ve “Katılıyorum” ifadeleriyle değerlendirilmektedir. Ölçekten alınan toplam puanın yüksek olması okula uyum düzeyinin de yüksekliğini göstermektedir. Anketin güvenilirlik katsayısı Cronbach’s Alpha değeri 0,91 olarak belirlenmiştir.

Veri Toplama Süreci

Araştırmanın verilerini elde etmek için belirlenen okullara gidilmiştir. Çalışma grubunu oluşturan öğretmenler ile birebir görüşmeler yapılmış ve araştırmanın amacı anlatılmıştır. Öğretmenler aracılığı ile anne ve babaların katılımının sağlandığı bir gün onlara da araştırmanın amacı anlatılmıştır. Öğretmenlerden her bir çocuk için ayrı ayrı “Okula Uyum Algısı Belirleme Anketi”ni doldurmaları istenmiştir. Anne ve babalardan “Ebeveyn Tutum Ölçeği”ni bireysel olarak doldurmaları istenmiştir.

Verilerin Analizi

Veriler SPSS 16.0 paket programına aktarılmıştır. Verilerin analizinde, anne baba tutumları (koruyucu, izin verici, baskıcı/otoriter, demokratik) ile çocukların okula uyumları arasındaki ilişkiyi belirlemek için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyonu, bu tutumların çocukların okula uyum becerilerini yordama düzeylerini belirlemek için Basit Doğrusal Regresyon Analiz Tekniği’nden faydalanılmıştır.

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde bulgular alt problem sırasına göre sunulmuştur. Araştırmanın birinci alt problemi kapsamında anne baba tutumları (koruyucu, izin verici, baskıcı/otoriter, demokratik) ile çocukların okula uyumları arasındaki ilişkiyi belirlemek için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyonu analizi yapılmış ve sonuçlar Tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1. Anne Baba Tutumları ile Çocukların Okula Uyum Becerileri Arasındaki Basit Korelasyon Katsayıları

Değişkenler	1	2	3	4	5
Okula uyum	-				
Koruyucu tutum	-,241	-			
İzin verici tutum	,237	,081	-		
Baskıcı/otoriter tutum	-,326	,227	-,085	-	
Demokratik tutum	,470	,652	,280	,199	-

Tablo 1 incelendiğinde, koruyucu anne baba tutumları ile çocukların okula uyum becerileri arasında negatif yönde ve zayıf düzeyde anlamlı bir ilişkiye rastlanmıştır ($r = -,241$; $p < .01$). İzin verici anne baba tutumları ile okul uyum arasında pozitif yönde ve zayıf düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($r = ,237$; $p < .01$). Baskıcı-otoriter anne baba tutumları ile çocukların okula uyum becerileri arasında negatif yönde ve orta düzeyde anlamlı bir ilişkiye rastlanmıştır ($r = -,326$ $p < .01$). Demokratik anne baba tutumları ile okul uyum becerileri arasında ise pozitif yönde ve orta düzeyde anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($r = ,470$ $p < .01$). Araştırmanın bulgularına göre anne ve babaların koruyucu ve baskıcı-otoriter tutumları arttıkça çocukların okula uyum becerilerinin azaldığı söylenebilir. Ancak anne ve babaların izin verici ve demokratik tutumları arttıkça çocukların okula uyum becerileri de artmaktadır.

Araştırmanın diğer alt problemlerinde anne baba tutumlarının çocukların okula uyum becerisi üzerinde yordayıcı bir etkisinin olup olmadığı araştırılmıştır. Koruyucu anne baba tutumunun çocukların okula uyumu üzerindeki yordayıcı etkisini belirlemek amacıyla Basit Doğrusal Regresyon analizi yapılmış ve sonuçlar Tablo 2’de sunulmuştur.

Tablo 2. Koruyucu Anne Baba Tutumunun Çocukların Okula Uyum Becerisini Yordama Düzeyi

Değişkenler	R	R ²	F	B	Sd	Beta	t	p
Koruyucu Tutum/ Okula Uyum	,24	,058	9,102	-,344	,114	-,241	-3,017	,003

Tablo 2’de yer alan bulgular incelendiğinde, koruyucu anne baba tutumlarının çocukların okula uyum becerilerini anlamlı şekilde yordadığı görülmektedir ($R = ,24$; $R^2 = ,058$; $F = 9,102$; $p < 0,01$). Bu sonuçlara göre okula uyum becerisine ilişkin toplam varyansın %0,58’inin koruyucu anne baba tutumu ile açıklandığı ifade edilebilir.

Tablo 3'te izin verici anne baba tutumunun çocukların okula uyum becerilerine ilişkin basit doğrusal regresyon analizi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 3. İzin Verici Anne Baba Tutumunun Çocukların Okula Uyum Becerisini Yordama Düzeyi

Değişkenler	R	R ²	F	B	Sd	Beta	t	p
İzin Verici Tutum/ Okula Uyum	,23	,056	8,815	,248	,084	,237	2,23	,003

Tablo 3'te yer alan bulgular incelendiğinde, izin verici anne baba tutumlarının çocukların okula uyum becerisinin anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir (R=,23; R²=,056; F=8,815; p<0.01). Bu sonuçlara göre izin verici anne baba tutumları çocukların okula uyum becerilerindeki varyansın % 056'sını açıklamaktadır.

Tablo 4'te baskıcı/otoriter verici anne baba tutumunun çocukların okula uyum becerilerine ilişkin basit doğrusal regresyon analizi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 4. Baskıcı-otoriter Anne Baba Tutumunun Çocukların Okula Uyum Becerisini Yordama Düzeyi

Değişkenler	R	R ²	F	B	Sd	Beta	t	p
Baskıcı-otoriter Tutum/ Okula Uyum	,32	,106	17,53	-,390	,093	-,326	-4,188	,000

Tablo 4'te yer alan bulgulara göre, baskıcı-otoriter anne baba tutumları çocukların okula uyum becerisinin anlamlı bir yordayıcı olarak görülmektedir (R=,32; R²=,106; F=17,53; p<0.01). Bu sonuçlara göre okula uyum becerisine ilişkin toplam varyansın %10'unun baskıcı-otoriter anne baba tutumu ile açıklandığı ifade edilebilir.

Tablo 5'te demokratik anne baba tutumunun çocukların okula uyum becerilerine ilişkin basit doğrusal regresyon analizi sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 5. Demokratik Anne Baba Tutumunun Çocukların Okula Uyum Becerisini Yordama Düzeyi

Değişkenler	R	R ²	F	B	Sd	Beta	t	p
Demokratik Tutum/ Okula Uyum	,47	,221	41,94	,537	3,67	,470	6,47	,000

Tablo 5'te yer alan bulgular incelendiğinde, demokratik anne baba tutumlarının çocukların okula uyum becerisinin anlamlı bir yordayıcısı olduğu görülmektedir (R=,47; R²=,221; F=41,94; p<0.01). Bu sonuçlara göre demokratik anne baba tutumları çocukların okula uyum becerilerindeki varyansın % 22'sini açıklamaktadır. Dolayısıyla

anne baba tutumlarından demokratik tutumun çocukların okula uyum becerisinin en önemli yordayıcısı olduğu söylenebilir.

TARTIŞMA

Anne baba tutumları ile çocukların okula uyum becerileri arasındaki ilişkinin incelendiği bu araştırmada, koruyucu, izin verici, baskıcı-otoriter ve demokratik anne baba tutumları ile çocukların okula uyum becerileri arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmıştır. Araştırmanın bulguları anne ve babaların izin verici ve demokratik tutumları ile birlikte çocukların okula uyum becerilerinin de arttığını göstermektedir. Ancak anne ve babaların koruyucu ve baskıcı-otoriter tutumları arttıkça çocukların okula uyum becerilerinin azaldığı sonucuna ulaşılmıştır. İlgili alan yazında olumlu ve olumsuz ebeveynlik tutumları ile çocukların gelişim düzeyleri arasındaki ilişkiye vurgu yapan ve bu araştırmanın sonuçlarıyla paralellik gösteren araştırmalar mevcuttur (Altay ve Güre, 2012; Aunola ve Nurmi, 2005; Bascoe, Davies, Sturge-Apple ve Cummings, 2009; Synder, Stoolmiller, Wilson ve Yamamoto, 2003). Ebeveyn tutumları ile çocukların sosyal, psikomotor, bilişsel, duygusal gelişimleri ve akademik öğrenmeleri arasındaki ilişkiye odaklanan bu araştırmalar dolaylı olarak anne baba tutumları ile çocukların okula uyum becerini ortaya koyan çalışmalar kapsamında değerlendirilebilir. Çünkü okula uyum çocukların çok yönlü gelişimlerini içeren kapsamlı bir olgudur. Çocukların gelişimleri üzerinde etkili olan faktörler dolaylı olarak okula uyum becerilerinin de etkileme gücüne sahiptir. Olumlu anne baba tutumları çocuklar üzerinde bıraktığı etkiler sayesinde okula uyum sürecini kolaylaştırırken, olumsuz tutumlar çocukların okula uyumunu kolaylaştıracak becerileri edinmesine fırsat tanımaz. Annelerin çocuk yetiştirme tutumları ile çocukların sosyal becerileri arasındaki ilişkiyi inceleyen Aktaş Özkafacı (2012), demokratik tutumlar ile çocukların sosyal beceri düzeyleri arasında pozitif bir ilişki olduğunu, ancak diğer tutumlar (bakıcı, aşırı koruyucu ve izin verici) ile çocuklardaki sosyal beceri düzeyleri arasında negatif bir ilişki olduğunu vurgulamıştır. Sak, Şahin Sak, Atlı ve Şahin (2015) tarafından yürütülen Okul Öncesi Dönem: Anne Baba Tutumları adlı çalışmada izin verici tutumla anne babaların çocuklarına verdikleri serbestlik ilişkilendirmiş ve bu tutumla büyüyen çocukların kendilerini daha iyi ifade ettikleri belirtilmiştir. Tokol (1996), 3-6 yaşındaki çocukların gelişimsel özellikleri ile anne ve babalarının sahip oldukları tutumlar arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçladığı araştırmada, çocukların bilişsel, dil, özbakım, psikomotor ve sosyal gelişimleri ile anne babaların eğitim durumları ve benimsedikleri tutumlar arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşmıştır. Bu sonuçlar araştırmanın bulguları ile paralellik göstermektedir.

Araştırmanın diğer alt problemlerinde farklı anne baba tutumlarının çocukların okula uyum becerisi üzerinde yordayıcı bir etkisinin olup olmadığı araştırılmıştır. Araştırmada koruyucu anne baba tutumunun düşük düzeyde de olsa çocukların okula uyum becerilerinin yordadığı sonucuna ulaşılmıştır. Işık (2006) ailedeki örgütsel ve yapısal niteliğin okul öncesi dönemdeki çocukların sosyal duygusal uyumlarına etkisini belirlemek amacıyla bir araştırma yürütmüştür. Araştırma sonucunda ailedeki örgütsel ve yapısal nitelik ile çocukların sosyal duygusal uyum düzeyleri arasında anlamlı derecede ve negatif yönlü bir ilişki olduğunu, ailedeki sağlıklı işlevler arttıkça çocuklardaki sosyal duygusal uyum düzeylerinin anlamlı biçimde azaldığını belirtmiştir. Bu sonuçlar araştırmadaki koruyucu anne baba tutumu ile çocukların okula uyumları arasındaki negatif yönlü ve yordayıcı ilişkiyi destekler niteliktedir. Koruyucu tutumu benimsemeyen anne ve babalar çocuklarının pek çok işi yalnız başına yapamayacaklarını düşündükleri için onlara bağımsız hareket etme fırsatı tanımazlar. Bu nedenle anne ve babalarına bağımlı olarak yetişen bu çocuklar sorumluluk üstlenme, sorumluluğunu yerine getirme, karar alma, kararlara katılma, tek başına bir sorunun üstesinden gelme, işbirliği yapma gibi okula uyum sürecini kolaylaştıran pek çok beceriden mahrum kalırlar. Bu bağlamda koruyucu ebeveyn tutumunun çocukların okula uyum sürecinin yordayıcısı olduğu söylenebilir.

Araştırma kapsamında çocukların okula uyum becerileri üzerinde yordayıcı etkisi araştırılan anne baba tutumlarından biri de izin verici tutumdur. İzin verici anne baba tutumunun düşük düzeyde yordayıcı etkisi olduğu sonucuna ulaşılmıştır. İzin verici tutumda çocuk merkezli bir yaklaşım söz konusudur. Bu tutumu benimseyen anne ve babalar çocuklarının her istediğini yapmasına izin verdikleri için bu tutulma yetişen çocuklar daha girişken olabilirler. Sak ve arkadaşlarının (2015) 4-6 yaş aralığında çocuğu olan anne babaların ebeveynlik tutumlarını inceledikleri çalışmada, izin verici tutuma sahip olan anne babalara göre, çocuğun üzerinde herhangi bir zorlama ya da kontrol olmaması çocukların hayata daha olumlu bakmasını ve kendilerini daha rahat ifade etmelerini sağlamaktadır. Bu durum araştırmanın sonuçlarını destekler niteliktedir. Dolayısıyla bu çocuklar yeni ortamlara daha rahat alışmakta ve uyum süreçleri daha kolay olmaktadır.

Çocukların okula uyum becerileri üzerinde etkisi olan olumsuz anne baba tutumlarından bir diğeri baskıcı-otoriter tutumdur. Araştırma sonucunda baskıcı otoriter anne baba tutumunun çocukların okula uyum becerilerini yordadığı ve negatif yönlü anlamlı bir farklılık yarattığı belirlenmiştir. Yani anne ve babaların baskıcı otoriter

tutumları arttıkça çocukların okula uyum becerileri azalmaktadır. Zupancic ve Kavcic (2011) çocukların okula uyum becerileri üzerinde aile yapılarının diğer faktörlere göre daha az etkiye sahip olduğunu belirtmiş ancak ailelerin çocuklarına karşı gösterdikleri baskıcı tutumların onların çevreye uyum becerilerinin etkileyebileceğine vurgu yapmışlardır. Eisenberg ve arkadaşlarına göre (2005), ceza, sertlik ve katı kuralları içeren otoriter tutum, çocukların okula uyum düzeylerini de olumsuz yönde etkiler. Evde katı kural ve sert disiplin ile karşılaşan çocuklar okulda kurallara uyum sağlamakta zorlanırlar. Otoriter tutumla yetişen çocuklar, utanma, çekinme gibi davranışların yanı sıra saldırganlık ya da baskıcı davranışlar sergileyebilirler. Bu çocuklar sosyal yönden daha az uyumlu ve özgüveni düşük olabilirler. Bu sonuçlar araştırmanın bulguları ile paralellik göstermektedir. Baskıcı tutuma sahip anne ve babaların cezayı sıklıkla kullanmaları, çocuğun hak ve özgürlüklerini göz önünde bulundurmamaları, onların duygu ve düşüncelerine önem vermemeleri çocukların kendilerini değersiz ve mutsuz olarak algılamalarına neden olabileceği için bu tutumun okula uyum üzerinde yordayıcı etkisi olduğu düşünülmektedir.

Araştırma kapsamında son olarak demokratik anne baba tutumunun çocukların okula uyum becerisi üzerinde yordayıcı etkisinin olup olmadığı araştırılmıştır. Araştırma sonucunda anne baba tutumlarından demokratik tutumun çocukların okula uyum becerisinin en önemli yordayıcısı olduğu belirlenmiştir. Anne ve babaların demokratik tutumları arttıkça çocukların okula uyum becerilerinde de artma görülmektedir. Chen, Chang, He ve Lui (2005) çocukların anne babaları ile ilişkilerinin, sosyal davranışlarına ve okul uyumuna etkilerini inceledikleri araştırmanın sonucunda, anne babalarıyla olumlu ilişkiler kuran çocukların liderlik, sosyal yetkinlik ve sosyal beceri açısından daha iyi oldukları ve daha kolay şekilde okula uyum sağladıkları belirtilmiştir. Altay ve Güre (2012) de çocuklardaki sosyal yeterlik ve olumlu sosyal davranışlar ile annelerin ebeveynlik stilleri arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmada, demokratik tutumla büyüyen çocukların olumlu sosyal davranışlarının izin verici tutumla büyüyen çocuklarından daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Anne baba tutumları ile okula uyum, akademik beceriler ve okul olgunluğu gibi farklı değişkenler arasındaki ilişkileri inceleyen diğer araştırmalar da, demokratik tutum gibi olumlu ebeveynlik tutumlarının çocukların okula uyumunu, akademik becerilerini ve okul olgunluğunu olumlu yönde etkilediğini vurgularken, olumsuz ebeveyn tutumlarının bu becerileri olumsuz yönde etkilediğine vurgu yaparlar (Kaya, Bozaslan ve Genç; 2012; Nimsi, 2006; Yalçın, 2016; Yılmaz, 2007) Demokratik tutumu benimseyen aileler çocuğu birey olarak görme,

duygu ve düşüncelerine önem verme ve saygı duyma, karar süreçlerine dahil etme, sorumluluk üstlenme ve yerine getirme gibi birçok fırsatı sunarken aynı zamanda sahip oldukları tutum ve davranışlar ile onlara model olurlar. Demokratik tutum ile yetiştirilen çocukların bu tutum ve davranışları okuldaki ilişkilerine de yansıtılabileceği göz önüne alındığında demokratik tutumun okula uyum becerisinin önemli bir yordayıcı olduğu söylenebilir.

SONUÇ

Araştırma sonucunda, koruyucu, izin verici, baskıcı-otoriter ve demokratik anne baba tutumları ile çocukların okula uyum becerileri arasında anlamlı bir ilişkiye rastlanmıştır. Ayrıca anne baba tutumlarının farklı düzeylerde çocukların okula uyum becerisini yordadığı ve demokratik tutumun çocukların okula uyum becerisinin en önemli yordayıcısı olduğu belirlenmiştir. Araştırmanın bulguları ışığında bazı öneriler geliştirilmiştir: Anne baba tutumlarının uzun süreli (diğer okul kademelerinde de) etkilerini araştırmaya yönelik boylamsal çalışmalar yapılabilir. Nicel desen kullanılarak gerçekleştirilen bu araştırma çocukların okula uyumları ile anne baba tutumları arasındaki ilişkiyi derinlemesine inceleyen nitel araştırma deseninde planlanabilir. Bu bağlamda çocuğu, okulu ve aileyi birlikte ele alarak okula uyum konusu derinlemesine incelenebilir. Sınırlı bir örneklem ile yürütülen araştırma daha büyük örneklem üzerinde tekrarlanıp sonuçlar karşılaştırılabilir. Konunun önemine dikkat çekmek için araştırma sonuçlarının anne ve babalarla paylaşılmasına yönelik fırsatlar oluşturulmalıdır. Okula uyum sürecinde ebeveyn tutumlarının iyileştirilmesine yönelik deneysel çalışmalar yapılması önerilebilir.

KAYNAKÇA

- Ağır, M., Akbağ, M., Aydın, B., Tuzcuoğlu, S., & Yaycı, L. (2005). *Gelişim ve Öğrenme*. İstanbul: Nobel Yayınevi.
- Aktaş Özkafacı, A. (2012). *Annenin çocuk yetiştirme tutumu ile çocuğun sosyal beceri düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ar-El Üniversitesi, İstanbul.
- Altay, F.B, Güre, A. (2012). Okul öncesi kuruma (devlet-özel) devam eden çocukların sosyal yeterlik ve olumlu sosyal davranışları ile annelerinin ebeveynlik stilleri arasındaki ilişkiler. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 12 (4), 2699-2718.

- Aunola, K., & Nurmi, J. E. (2005). The role of parenting styles in children's problem behavior. *Child Development, 76* (6), 1144-1159.
- Balkaya, İ. ve Tuğrul, B. (1998). *Anaokuluna Yeni Başlayan Çocukların Okula Uyum Süreçlerinin Etkileyen Faktörlerin İncelenmesi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Ev Ekonomisi Yüksek Okulu Yayınları.
- Bascoe, S. M., Davies, P. T., Sturge-Apple, M. L. & Cummings, E.M. (2009). Children's representations of family relationships, peer information processing, and school adjustment. *Developmental Psychology, 45*(6), 1740–1751.
- Bornstein, M. H. and Zlotnik, D. (2009). Parenting Styles and Their Effects. In J. B. Benson and M. M. Haith (Eds.), *Social and Emotional Development in Infancy and Early Childhood*, (pp. 280-292). UK: Elsevier.
- Boyacı, A. (2012). Yapı ve süreçleri ile aile. A, S, Türküm (Ed.), *Anne Baba Eğitimi* içinde (s. 23-49). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Yayınları.
- Chen, X., Chang, L., He, Y. and Liu, H. (2005). The peer group as a context: moderating effects on relations between maternal parenting and social and school adjustment in chinese children, *Child Development, 2, 76*, 417-434.
- Cole, M.; Cole, S. (2001). *The Development of Children*. United States of America: Worth Publishers.
- Çağdaş, A. & Seçer, Z. (2004). *Anne Baba Eğitimi*. Konya: Eğitim Kitabevi.
- Çeliktürk, Z., (2011). *İlköğretim birinci sınıfa uyum haftasına ilişkin öğretmen ve veli görüşleri*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Daniels, D. H. (2014). Children's affective orientations in preschool and their initial adjustment to kindergarten. *Psychology in the Schools, 51*(3), 256-272.
- Doğan, S., Kelleci, M., Sabancıoğulları, S., ve Aydın, D. (2008). Bir ilköğretim okulunda öğrenim gören çocuklarda ruhsal uyum sorunları. *TSK Koruyucu Hekimlik Bülteni, 7*(1), 47-52.
- Dursun, A. (2010). *Okul öncesi dönemdeki çocukların davranış problemleriyle anne-baba tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Eisenberg, N., Zhou, Q., Spinrad, T. L., Valiente, C., Fabes, R. A. and Liew, J. (2005). Relations among positive parenting, children's effortful control and externalizing problems: a three wave longitudinal study. *Child Development, 76*, 1055-1071.

- Feldman, P. S. (2005). *Development Across the Life Span* (3 th. edition), USA: Peerson Education Ltd. Prentice Hall.
- Gedik, S. (2015). *Öğretmen algılarına göre 60-66 aylık çocuklarda okula uyumun incelenmesi (fatih ilçesi örneği)*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi, İstanbul.
- Gülay, H. ve Erten, H. (2011). Okul öncesi dönem çocuklarının akran kabullerinin okula uyum değişkenleri üzerindeki yordayıcı etkisi, *E-İnternational Journal of Educational Research*, 1 (2), 81-92.
- Günalp, A. (2007). *Farklı anne baba tutumlarının okul öncesi eğitim çağındaki çocukların özgüven duygusunun gelişimine etkisi (Aksaray ili örneği)*. Yüksek lisans tezi, Selçuk Üniversitesi, Konya.
- Humphreys, T. (2002). *Çocuk Eğitiminin Anahtarı: Özgüven* (T. Anapa, çev.), İstanbul: Epsilon Yayınevi.
- Hyson, M. (2008). *Enthusiastic And Engaged Learners: Approaches To Learning İn The Early Childhood Classroom*. New York, NY: Teachers College Press.
- Işık, B. (2006). *Ailenin örgütsel ve yapısal niteliğinin 60-72 aylık çocukların sosyal duygusal uyum düzeyine etkisi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- İnal, G. (2010). Okula başlama ve uyum süreci. Alisinanoğlu, F. (Ed.), *İlköğretime Hazırlık Ve İlköğretim Programları* (ss. 87-109). İstanbul: Matsis.
- Karabulut Demir, E., Şendil, G. (2008). Ebeveyn tutum ölçeği (ETÖ). *Türk Psikoloji Yazıları*, 11 (21), 15-25.
- Karasar, N. (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemi*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kasap, H. (2015). *15-17 yaş grubu ergenlerde sosyal destek, okul başarısı ve aile yapısının madde bağımlılığına karşı koruyucu etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.
- Kaya, Ö.S. (2014). *Okul öncesi dönemdeki çocukların okula uyum düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Kaya, A., Bozaslan, H., Genç, G. (2012). Üniversite öğrencilerinin anne-baba tutumlarının problem çözme becerilerine, sosyal kaygı düzeylerine ve akademik başarılarına etkisi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 208-225.
- Keown, L. J. & Woodward, L. J. (2006). Preschool boys with pervasive hyperactivity: early peer functioning and mother-child relationship influences. *Social Development*, 15 (1), 23-45.

- Lahav, O., Apter, A. and Ratzon, N. Z. (2013). Psychological adjustment and levels of self esteem in children with visual-motor integration difficulties influences the results of a randomized intervention trial. *Research in Developmental Disabilities*, 34, 56-64.
- Marsiglia, C., Walczyk, J., Buboltz, W. & Griffith-Ross, D. (2006). Impact of parenting styles and locus of control on emerging adults' psychosocial success. *Journal of Education and Human Development*, 1, 1-11.
- McGillicuddy, N. B., Rychtarik, R. G., Morsheimer, E. T., & Burke, M. R. (2007). Agreement between parent and adolescent reports of adolescent substance use. *Journal of Child and Adolescent Substance Abuse*, 16, 59-78.
- Mercan Uzun, E. (2015). *Okul öncesi dönemde uygulanan "okula hazırız" eğitim programının ilkökul birinci sınıf öğrencilerinin okula uyum ve hazırbulunuşluk düzeylerine etkisi*. Yayınlanmamış doktora tezi, Ondokuzmayıs Üniversitesi, Samsun.
- MEB (2013). <http://tegm.meb.gov.tr/www/2013-2014-egitim-ogretim-yili-okul-oncesi-ve-1sinif-icin-uyum-programi/icerik/133>. adresinden 20.04.2018 tarihinde alınmıştır.
- MEB Temel Eğitim Müdürlüğü (2013). *Milli eğitim bakanlığı okul öncesi eğitim programı ile bütünleştirilmiş eğitim programı (OBADER)*, Ankara.
- MEB Temel Eğitim Müdürlüğü (2016). *Milli eğitim bakanlığı okul öncesi eğitim programı*.
- Nimsi, E. (2006). *İlköğretim ikinci sınıf öğrencilerinin ana-baba tutumları ile okul başarıları ve sınıf içi etkinlik düzeylerinin karşılaştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Uludağ Üniversitesi, Bursa.
- Oktay, A. ve Polat, Ö. (2005). *Okul Öncesi Eğitimde Güncel Konular*, Yayıncılık Matbaası, İstanbul.
- Papalia, D. E., Olds, S. W., Feldman, R. D. & Gross, D. (2003), *Human Development*, USA: McGraw Hill.
- Sak, R., Şahin Sak, İ. T., Atlı, S. ve Şahin, B.K. (2015). Okul öncesi dönem: anne baba tutumları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11 (3), 972-991.
- Synder, J. Stoolmiller, M., Wilson, M., & Yamamoto, M. (2003). Child anger regulation, parental responses to children's anger displays, and early child antisocial behavior. *Social Development*, 12 (3), 335-360.
- Snow, K. (2007). Integrative views of the domain of child function: Unifying school readiness. In R. Pianta, M. Cox, & K. Snow (Eds.), *School readiness and the transition to kindergarten in the era of accountability* (pp. 197 – 216). Baltimore, MD: Paul H. Brookes.

- Spencer, M. B. (1999). Social and cultural influences on school adjustment: The application of an identity-focused cultural ecological perspective. *Educational Psychologist*, 34(1), 43-57.
- Sylvester, P. R. (2007). *Early school adjustment: contributions of children's emotion self-regulation and classroom instructional and emotional supports*. Unpublished Doctoral Thesis, University of North Carolina.
- Şanlı, D. (2007) *Annelerin çocuk yetiştirme tutumlarını etkileyen etmenlerin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Şentürk Berber, S. (2015). *Okul öncesi 5 yaş çocukları için eğitici drama temelli okula uyum programının değerlendirilmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Şimşek A. (2006). *Duyusal zekanın, ana baba tutumunun ve doğum sırasının tercih edilen liderlik tarzına etkisi*. Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Tokol, O. (1996). *Okulöncesi eğitim kurumlarına devam eden ve etmeyen 3-6 yaş çocukların gelişim özellikleri ve anne-baba tutumlarının karşılaştırılması*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi, İstanbul.
- Yalçın, V. (2016). *Okul öncesi dönem çocuklarının okula uyum süreci ile ebeveynlerinin çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Anadolu Üniversitesi, Eskişehir.
- Yalçın, F., ve Türnüklü, A. (2011). Algılanan ana-baba davranışları ile çocuk yetiştirme tutumları arasındaki ilişki. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 6(1),717-735.
- Yavuzer, H. (2005). *Ana-Baba Ve Çocuk*. İstanbul: Remzi Kitabevi..
- Yavuzer, H. (2015). *Çocuk Eğitimi: El Kitabı*.(32. baskı). İstanbul: Remzi Kitabevi
- Yıldırım ve Şimşek, (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri* (8. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık
- Yılmaz, Y. (2007). *Anne-baba tutumları ile ilköğretim ikinci kademe öğrencilerinin okul başarısı ve özerkliklerinin gelişimi arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Zupančič, M., Kavčič, T. (2011). Predicting early academic achievement: The role of higher- versus lower-order personality traits. *Psychology*, 44, 295-306.
- Walker, S. (2009). Sociometric stability and the behavioral correlates of peer acceptance in early childhood. *The Journal of Genetic Psychology*, 170(4), 339-358.